

Bērnu uzraudzības pakalpojums – jauns sociālais un izglītības pakalpojums Latvijā

Ivans Jānis Mihailovs

Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas studiju katedra, Latvija

Ievads. Bērnu tiesību aizsardzības likuma 24. pantā ir noteikts, ka “vecākiem vai personai, kuras aprūpē bērns nodots, ir pienākums neatstāt bērnu līdz septiņu gadu vecumam bez pieaugušo vai personu, ne jaunāku par 13 gadiem, klātbūtnes”. Savukārt 2013. gada maijā šis likums tika papildināts ar jaunu tiesību normu, attiecīgi precizējot, ka, “ja vecāki vai persona, kuras aprūpē bērns nodots, nevar nodrošināt, ka bērns līdz septiņu gadu vecumam viņu prombūtnes laikā atrodas uzticamas personas klātbūtnē, viņiem ir pienākums nodrošināt bērna uzraudzību pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja bērna dzīvesvietā vai citā bērna uzraudzībai paredzētā vietā, vai pie bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēja”. Tādējādi Latvijā tika ieviests jauns sociālais un izglītības pakalpojums.

Darba mērķis. Analizēt bērnu uzraudzības pakalpojuma būtību un noskaidrot, kā ir notikusi šī pakalpojuma ieviešana.

Materiāls un metodes. Normatīvo aktu, politikas plānošanas dokumentu un bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzēju reģistrācijas prakses analīze.

Rezultāti. Ievērojot, ka vairākās pašvaldībās trūkst vietu pirmsskolas izglītības iestādēs (bērnu dārzos), vecāki bija spiesti paši meklēt risinājumus bērna pieskatīšanai, bieži vien nelegāli nodarbinot aukli, kas attiecīgi radīja vairākus sociālus, drošības, kvalitātes u. c. riskus (attiecīgi apdraudot bērnu).

Risinot identificētās problēmas, līdzīgi kā vairākās citās pasaules valstīs, tika ieviests bērnu uzraudzības pakalpojums – “kvalificēts uzraudzības un aprūpes pakalpojums, kura mērķis ir nodrošināt bērna atrašanos pieaugušā klātbūtnē un drošu, saturīgu un lietderīgu dienas organizēšanu bērnam, sekmējot bērna vispusīgu attīstību”. Šo pakalpojumu var sniegt jebkura fiziska vai juridiska persona, valsts vai pašvaldības iestāde, kura ir reģistrēta Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrā (uz 2014. gada 15. janvāri ir reģistrēta 421 persona).

Tādējādi bērnu uzraudzības pakalpojumu var piedāvāt dažādas personas – izglītības iestādes, bērnu rotaļu centri un istabas, aukļu dienesti, privātpraksē strādājoši pedagogi, aukles u. c. Šie pakalpojumi ir ļoti daudzveidīgi – ilglaicīgie (ilgāki par četrām stundām dienā) un īslaicīgie (līdz četrām stundām dienā). Tā sniegšanā iesaistītajām personām, lai reģistrētos Bērnu uzraudzības pakalpojumu sniedzēju reģistrā, ir jābūt aukles vai pedagoga izglītībai vai jābūt apgūtai profesionālās pilnveides programmai bērnu aprūpes jomā (ne mazāk kā 40 stundas), jābūt apliecībai par prasmēm sniegt pirmo palīdzību, kā arī jābūt reģistrētai Valsts ieņēmumu dienestā. Savā darbībā šīm personām ir pienākums ievērot higiēnas un drošības prasības.

Secinājumi.

Bērnu uzraudzības pakalpojuma ieviešana ir vērsta uz vairāku mērķu sasniegšanu:

1. Veicināt aukļu pakalpojumu pieejamību valstī, padarīt šo pakalpojumu sniegšanu caurspīdīgu un drošu, kā arī veicināt aukļu legālu nodarbinātību.
2. Izveidot valstī t. s. alternatīvo bērnu aprūpes un uzraudzības pakalpojumu sniegšanas sistēmu, kura funkcionētu līdztekus izglītības sistēmai un kura it sevišķi darbotos tādās situācijās, kad pašvaldība nav nodrošinājusi bērnu ar vietu pirmsskolas izglītības iestādē (šajā gadījumā bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējs var pretendēt uz valsts atbalstu 142 euro apmērā mēnesī par katru bērnu, ar kura vecākiem vai tā pilnvaroto personu ir noslēgts līgums par bērna pieskatīšanu), vai situācijās, kad vecākam ir steidzīgi nepieciešama palīdzība bērna pieskatīšanā (piemēram, negadījums).
3. Veicināt vecāku reintegrāciju darba tirgū.
4. Veicināt t. s. pirmsskolas rindu likvidāciju pašvaldībās.
5. Ar valsts atbalstu mazināt sociālo spriedzi gadījumā, ja vecāks ir nodarbināts, viņam nav iespēju algot aukli vai maksāt par privāto pirmsskolas izglītības iestādi, kā arī bērnam nav nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.